

Харитоненко Р. А.

к. е. н.

Інститут землекористування НААН України

м. Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ ОБЛІКУ МЕЛІОРОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

Меліоровані землі відіграють одну із ключових функцій у забезпеченні стійкості агроландшафтів для вирощення сільськогосподарських культур. Враховуючи різні природно кліматичні умови території України меліоровані землі поділяються на зрошувальні для південних районів та осушувальні для північних районів країни. За даними Державної служби статистики України станом на 2021 рік в Україні обліковувалося майже 5,48 млн. га меліорованих земель, з них 2,17 млн. га зрошуваних і 3,3 млн. га осушуваних земель [1, 2]. До даної площі земель входить вся меліоративна інфраструктура для забезпечення її функціонування: водосховища, магістральні та розподільні канали, захисні дамби, насосні станції, трубопроводи, басейни добового регулювання, колекторно-дренажна мережа та інші гідротехнічні споруди і об'єкти.

На сьогодні зазначена площа меліорованих земель не є повністю функціональною. Значна частка меліоративної інфраструктури зазнала впливу зношеності елементів, має технічні, організаційні та юридичні проблеми, що унеможливує її ефективне використання. Проте значна частка меліорованих земель України, зокрема на територіях Херсонської, Одеської, Миколаївської, Запорізької областей опинилися в зоні збройної агресії, що вимагає розроблення дієвих заходів щодо їх відновлення. Для прийняття управлінських рішень щодо меліорованих земель необхідно мати актуальну інформацію про кількість та якість меліорованих систем. Облік таких земель є важливим елементом забезпечення оптимального використання водних та земельних ресурсів і сприятиме підвищенню ефективності аграрного сектору.

Як було зазначено облік меліорованих земель веде Державна служба статистики України. Також облік меліорованих земель в розрізі осушувальних та зрошувальних земель здійснює Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (далі Держгеокадастр). До 2016 року Держгеокадастр облік меліорованих земель в розрізі осушувальних і зрошувальних земель за затвердженою формою державної статистичної звітності N 6а-зем "Звіт про наявність зрошуваних земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами та угіддями" (річна) та N 6б-зем "Звіт про наявність осушених земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами та угіддями" (річна). В Інструкції з заповнення державної статистичної звітності з кількісного обліку земель (форми NN 6-зем, 6а-зем, 6б-зем, 2-зем) зазначено, що «звіти за формами N 6а-зем і N 6б-зем складаються за станом на 1 січня і

кожний включає два розділи: відповідно, зрошувані та осушені землі, які входять до адміністративно-територіальних одиниць, у тому числі - в межах населених пунктів. При обліку зрошуваних та осушених земель зберігається така сама класифікація за основними групами землекористувачів, власників землі та за угіддями, які є при обліку всіх земель за формою N 6-зем. За графами облік ведеться за всіма угіддями, які є на зрошуваних та осушених землях. Зі зрошуваних земель виокремлюють зрошувані землі на осушених площах, тобто такі, на яких побудована спеціальна зрошувальна система, яка забезпечує регулярне зрошування цих земель, а із осушених земель виокремлюють площі, осушені закритим дренажем і з двобічним регулюванням водного режиму» [3]. Наказ Державного комітету статистики України N 377 від 05.11.98 «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення» втратив чинності 01.01.2026 р.

На заміну ба-зем та бб-зем було затверджено форми адміністративної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 11-зем, 12-зем, 15-зем, 16-зем). Облік зрошуваних та меліорованих земель передбачався у 15-зем (квартальній) і 16-зем (річній) [4]. Проте наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 30.12.2015 № 337 «Про затвердження форм адміністративної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 11-зем, 12-зем, 15-зем, 16-зем) та Інструкцій щодо їх заповнення» втратив чинності 23.11.2021 р.

Урядом було прийнято Закон України від 17.02.2022 року № 2079-IX «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» внесено зміни, зокрема, до Закону України «Про Державний земельний кадастр», згідно з якими Державний земельний кадастр доповнено новими об'єктами – «меліоративні мережі» та «складові частини меліоративних мереж» [5].

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 року № 1077 «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо стимулювання меліорації земель», розробленої Держгеокадастром. У ході реалізації цієї постанови Кабінету Міністрів України впроваджуються нові об'єкти Державного земельного кадастру: «меліоративна мережа» та «складова частина меліоративної мережі» [6, 7]. Таким чином фахівці Держгеокадастру розпочали реєстрацію в Державному земельному кадастрі меліоративних мереж та їх складових частин, а також збирання інформації щодо обліку меліорованих земель [7].

Висновки та пропозиції. Враховуючи зміни обліку форм державної статистичної звітності щодо меліорованих земель, зміною адміністративно-територіального устрою України, впливом збройної агресії на сьогодні залишається актуальним забезпечення постійного обліку меліорованих земель щодо їх ідентифікації та реєстрації, моніторингу та контролю, аналізу та

планування. Всі ці наведені процеси потребують більш широкого дослідження та наукового обґрунтування для покращення обліку меліорованих земель в Україні.

Список використаних джерел

1. Чому меліорація зараз на часі. Національний університет біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/139934>
2. Державна служба статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html.
3. Наказ Державного комітету статистики України «Про затвердження форм державної статистичної звітності з земельних ресурсів та Інструкції з заповнення» від 05.11.1998 р. N 377. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0788-98#Text>
4. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження форм адміністративної звітності з кількісного обліку земель (форми №№ 11-зем, 12-зем, 15-зем, 16-зем) та Інструкцій щодо їх заповнення» від 30.12.2015 р. № 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0133-16#Text>
5. Закон України «Про організації водокористувачів та стимулювання гідротехнічної меліорації земель» від 17.02.2022 року № 2079-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2079-20#Text>
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких актів Кабінету Міністрів України щодо стимулювання меліорації земель» від 27.09.2022 року № 1077. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1077-2022-%D0%BF#Text>
7. Держгеокадастр запровадив реєстрацію в Державному земельному кадастрі меліоративної мережі. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua/derzhgeokadastr-zaprovadyv-reyestracziyu-v-derzhavnomu-zemelnomu-kadastri-melioratyvnoyi-merezhi/>

REGARDING THE ISSUE OF ACCOUNTING FOR RECREATED LANDS IN UKRAINE

The article analyses the regulatory legal acts on accounting for reclaimed land. The forms of statistical reporting of irrigated and drained lands are considered. The main shortcomings in the existing accounting of reclaimed land are indicated. The basic principles that should be relied on to improve the accounting of reclaimed land are indicated.

IRWIR PAN
Polska Akademia Nauk
Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa

Asociația tinerilor și tinerelor
din România

Co-funded by the
European Union

RUAR
REBUILD RURAL
UKRAINE

«СУЧАСНІ ВИКЛИКИ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ»

“MODERN CHALLENGES IN LAND RESOURCES MANAGEMENT”

**Матеріали I Міжнародної науково-практичної
конференції**

**Materials of the 1st International Scientific and
Practical Conference**

Червень/June 7, 2024

УДК 332.36

Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами: матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 7 червня 2024 р.). Київ : Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2024. 168 с.

Видання містить матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні виклики в управлінні земельними ресурсами». Тематика конференції відображає комплексність, міждисциплінарність і багатовекторність проблем формування сталого землекористування та інноваційних підходів до їх вирішення. У тезах доповідей учасників представлено технічні, організаційні, економічні, екологічні та соціальні засади забезпечення формування сталого землекористування.

Матеріали збірника будуть корисними для фахівців у сфері землеустрою, геодезії, картографії, містобудування, геоінформаційних технологій та ін.

The publication contains materials of the I International scientific-practical conference «Modern challenges in land resources management». The theme of the conference reflects the complexity, interdisciplinarity and multi-vector nature of the problems of sustainable land use formation and innovative approaches to their solution. The participants' reports present the technical, organizational, economic, environmental and social principles of ensuring the formation of sustainable land use.

The materials of the collection will be useful for specialists in the field of land management, geodesy, cartography, urban planning, geographic information technologies, etc.

Матеріали подано в авторській редакції

Materials are submitted in the author's edition

Рекомендовано до друку вченими радами

Факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 10 від 20 червня 2024 р.)

Інституту землекористування Національної академії аграрних наук України
(протокол № 6-1 від 24 червня 2024 р.)

ISBN 978-617-8171-66-7

© Національний університет біоресурсів і природокористування України, 2024
©Institute of Rural and Agricultural Development Polish Academy of Sciences (IRWiR PAN), 2024
©ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2024
©Інститут землекористування НААН України, 2024